

Вищий господарський суд України

Постанова від 14 грудня 2010 р. | № 13/175-09

Відсутність законодавчо визначеного переліку істотних умов для даного виду договорів (типової форми) не виключає можливості його укладення виходячи із загальних положень законодавства

Вищий господарський суд України розглянув касаційну скаргу об'єднання підприємств «Український музичний альянс», м. Київ (далі – ОП «Український музичний альянс») на рішення Господарського суду Київської області від 21.09.2009 р. та постанову Київського міжобласного апеляційного господарського суду від 21.09.2010 р. у справі № 13/175-09 за позовом ОП «Український музичний альянс» до товариства з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «Бард» (далі – ТОВ «Бард»), третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача – товариство з обмеженою відповідальністю «Торсат», про зобов'язання укласти договір. За результатами розгляду касаційної скарги ВГСУ встановив таке.

Обставини справи

ОП «Український музичний альянс» звернулося до Господарського суду Київської області з позовом, в якому просило суд зобов'язати ТОВ «Бард» укласти з позивачем договір про виплату винагороди (роялті) за публічне сповіщення (публічне повторне сповіщення) зафіксованих у фонограмах, відеограмах виконань, фонограм, відеограм, опублікованих з комерційною метою, та їх примірників.

Позовні вимоги з посиланням на приписи ст. 43 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон), ст. 1, 42 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», ст. 154, 155, 181, 187 Господарського кодексу України, ст. 420, 426, 449, 454 Цивільного кодексу України і Положення Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 18.01.2003 р. № 71 (далі – Порядок), мотивовано публічним сповіщенням (публічним повторним сповіщенням) ТОВ «Бард» шляхом ретрансляції програм телеканалу Fashion TV виконань, зафіксованих у фонограмах (відеограмах), відеограм, фонограм, опублікованих з комерційною метою, та їх примірників.

Рішенням Господарського суду Київської області, залишеним без змін постановою Київського міжобласного апеляційного господарського суду, у задоволенні позову відмовлено.

ОП «Український музичний альянс» звернулося до ВГСУ з касаційною скаргою, в якій просить судові рішення у справі скасувати та прийняти нове рішення про задоволення позову.

У відзиві на касаційну скаргу ТОВ «Бард» заперечує проти доводів скарги і просить оскаржувані судові рішення залишити без змін, а касаційну скаргу – без задоволення.

Учасників судового процесу відповідно до ст. 111⁴ ГПКУ належним чином повідомлено про час і місце розгляду касаційної скарги

Суд встановив

Перевіривши повноту встановлення місцевим та апеляційним господарськими судами обставин справи та правильність застосування ними норм матеріального і процесуального права, заслухавши представників сторін, ВГСУ дійшов висновку про необхідність часткового задоволення касаційної скарги з урахуванням такого.

У прийнятті рішення у справі місцевий суд з посиланням на приписи ст. 43 Закону, ст. 11 ЦКУ та ст. 187 ГКУ виходив з того, що хоча ОП «Український музичний альянс» і є організацією колективного управління, уповноваженою здійснювати збір і розподіл винагороди (роялті) за використання фонограм, відеограм, опублікованих з комерційною метою, та зафіксованих у них виконань шляхом їх публічного сповіщення в ефір та по проводах (через кабель), але чинне законодавство не встановлює обов'язковості укладення згаданого договору.

Своєю чергою, суд апеляційної інстанції з посиланням на приписи ст. 43 Закону, ст. 179 ГКУ та пп. 1, 3, 4 розділу II Порядку відмову в задоволенні позову ОП «Український музичний альянс» мотивував тим, що, дійсно, ТОВ «Бард» є суб'єктом комерційного використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та

зафіксованих у них виконань, а укладення зазначеного договору відповідно до вимог закону є обов'язковим, але: позивачем обрано неналежний спосіб судового захисту; запропонований позивачем проект договору не відповідає приписам ст. 43 Закону щодо збору винагороди за будь-яке публічне сповіщення, а не лише за сповіщення без згоди виробників фонограм (відеограм) і виконавців; законодавець не визначив перелік істотних умов для даного виду договорів; укладення спірного договору має відбуватися шляхом обміну сторонами пропозиціями та погодження ними усіх істотних умов.

Причиною виникнення даного спору є питання щодо наявності правових підстав для зобов'язання відповідача укласти згаданий договір.

Отже, суд апеляційної інстанції, на відміну від місцевого господарського суду, дійшов правильних висновків про те, що відповідач є суб'єктом комерційного використання фонограм і відеограм, а обов'язковість укладення договору щодо виплати відповідної винагороди передбачена чинним законодавством.

Водночас посилання суду апеляційної інстанції на: неналежність обраного позивачем способу судового захисту; невідповідність запропонованого підприємством проекту договору приписам ст. 43 Закону; відсутність законодавчого визначення істотних умов для даного виду договорів; необхідність укладення спірного договору шляхом обміну сторонами пропозиціями та погодження ними усіх істотних умов – не можуть бути визнані належними та достатніми підставами для відмови в задоволенні даного позову ОП «Український музичний альянс», оскільки:

- відповідач є суб'єктом комерційного використання фонограм і відеограм, а позивач – організацією колективного управління, уповноваженою на збір відповідної винагороди, що має здійснюватися на підставі договору, укладення якого згідно з приписами чинного законодавства є обов'язковим;

- звернення ОП «Український музичний альянс» до суду з приводу укладення договору відповідає приписам ст. 15, 16 ЦКУ та ст. 179, 187 ГКУ;

- відсутність законодавчо визначеного переліку істотних умов для даного виду договорів (типової форми) не виключає можливості його укладення виходячи із загальних положень законодавства;

- попередніми судовими інстанціями встановлено, що ОП «Український музичний альянс» зверталось до ТОВ «Бард» з пропозицією укласти договір про виплату згаданої винагороди, але відповідач запропонований позивачем проект договору не підписав (ст. 181 ГКУ);

- попередніми судовими інстанціями не встановлено наявності у ТОВ «Бард» дозволів правласників (виконавців, виробників фонограм, відеограм) на публічне сповіщення (публічне повторне сповіщення) фонограм, відеограм та зафіксованих у них виконань;

- судами не з'ясовано позицію відповідача щодо змісту запропонованого позивачем проекту договору (у тому числі й щодо його істотних умов) та не досліджено доводи і заперечення сторін, їх зауваження та пропозиції з цього приводу.

З огляду на наведене справа має бути передана на новий розгляд до суду першої інстанції, під час якого необхідно встановити обставини, зазначені в цій постанові, дати їм та доводам сторін належну правову оцінку і вирішити спір відповідно до вимог закону.

Суд постановив

1. Касаційну скаргу ОП «Український музичний альянс» задовольнити частково.

2. Рішення Господарського суду Київської області від 21.09.2009 р. та постанову Київського міжобласного апеляційного господарського суду від 21.09.2010 р. у справі № 13/175-09 скасувати.

Справу передати на новий розгляд до Господарського суду Київської області

КОМЕНТАР ФАХІВЦЯ

Керуючий партнер ЮК «Правова гільдія «ВікторіАл»
Віктор МОРОЗ:

– На мій погляд, рішення ВГСУ є цілком мотивованим, а Господарський суд Київської області при новому розгляді справи, враховуючи всі її обставини, має задовольнити позов ОП «Український музичний альянс». Відповідно до ч. 3 ст. 179 ГКУ, ст. 43 Закону «Про авторське право та суміжні права», а також п. 4 розділу II Постанови КМУ «Про затвердження розміру, порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань» ТОВ «Бард» як суб'єкт комерційного використання фонограм і відеограм зобов'язане укласти договір про виплату винагороди за використання об'єкта інтелектуальної власності (роялті). Такий договір відповідно до приписів чинного законодавства має бути укладений з особою, уповноваженою на надання дозволу на використання об'єкта інтелектуальної власності, а саме з правласником або особою, уповноваженою на представництво його інтересів (організацією колективного управління). Таким чином, враховуючи, що ОП «Український музичний альянс» є уповноваженою організацією колективного управління, ТОВ «Бард» зобов'язане укласти з ним відповідний договір та сплачувати роялті.

Не менш важливим є питання про належність способу судового захисту, обраного позивачем. Відповідно до положень Конституції України та ЦКУ особа має право на захист та самостійно обирає його спосіб відповідно до обставин спірної ситуації. Враховуючи те, що ОП «Український музичний альянс» попередньо зверталось до ТОВ «Бард» з пропозицією, необхідно дослідити позицію ТОВ «Бард» щодо положень запропонованого договору, підстави відмови ТОВ «Бард» від підписання відповідного договору, а також наявність у відповідача певних заперечень та пропозицій по суті такого договору. Відсутність у законодавстві України типової форми відповідного договору, на моє переконання, не становить значної проблеми, оскільки згідно з основним принципом договірного права сторони є вільними при визначенні умов договору. Тільки після повного дослідження зазначених питань можна робити висновки про належність способу судового захисту.

Також важливе питання, чи є у ТОВ «Бард» дозвіл на використання відповідних об'єктів інтелектуальної власності від правласника таких об'єктів. За наявності відповідного дозволу позов ОП «Український музичний альянс» є необґрунтованим.

Нарешті, не зовсім зрозуміле залучення до судового розгляду ТОВ «Торсат» у якості третьої сторони, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, з боку відповідача. Яку роль відіграє у справі цей суб'єкт господарювання? Якої правової позиції дотримується ОП «Український музичний альянс» щодо ТОВ «Торсат»?

Лише всебічне, повне та об'єктивне врахування всіх обставин справи дозволить суду прийняти правильне рішення